

Pwyllgor yr Economi, Trafnidiaeth a Materion Gwledig

Craffu Cyffredinol – Papur tystiolaeth Llywodraeth Cymru

Economi werdd

Mae ein Cenhadaeth i Gryfhau ac Ailadeiladu'r Economi, a gyhoeddwyd yn 2021, yn amlinellu ein cynlluniau i hyrwyddo Cymru fel economi carbon isel; economi gylchol gyda lefelau uwch o gylcholdeb, arloesedd ac effeithlonrwydd o ran adnoddau.

Ym mis Mawrth 2021, gosododd y Senedd darged i Gymru o gyrraedd sefyllfa "carbon sero net" erbyn 2050. Yn 2022, sefydlwyd Diwydiant Sero Net Cymru. Bydd yn cyd-drefnu gweithgareddau datgarboneiddio diwydiannol gan ei aelodau, sy'n cyd-fynd â blaenoriaethau datgarboneiddio'r Rhaglen Lywodraethu a'r cynllun i ddod yn genedl Sero Net erbyn 2050.

Mae Gweinidogion wedi gosod targed i sector cyhoeddus Cymru fod yn garbon niwtral erbyn 2030. Maen nhw hefyd wedi gosod targed bod 70% o'r trydan a gynhyrchir yng Nghymru yn dod o ffynonellau adnewyddadwy erbyn 2030.

Yn unol â'r uchelgeisiau hyn, mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi ehangu'r defnydd o ynni adnewyddadwy i gynhyrchu trydan yng Nghymru, gan gynnwys gwynt ar y tir, gwynt ar y môr, ynni'r môr ac ynni solar.

Mae busnesau yng Nghymru yn gyfrifol am oddeutu 20% o holl allyriadau diwydiannol a busnes y DU. O'r 20% hwnnw, gellir priodoli'r rhan fwyaf o allyriadau diwydiannol a busnes Cymru yn uniongyrchol i gwmnïau ar hyd coridor yr M4, a hynny oherwydd ein treftadaeth ddiwydiannol yn y sectorau dur, olew, nwy a chemegion yn Ne Cymru i raddau helaeth.

Yn amlwg, bydd sicrhau llwybrau datgarboneiddio ar gyfer ein sectorau sy'n allyrru lefelau uchel o garbon yn cyfrannu'n sylweddol at gyrraedd sefyllfa sero net yng Nghymru.

Yng Nghymru, rydym yn disgwyl y bydd datblygu a chynyddu opsiynau technolegol ar gyfer datgarboneiddio diwydiannol, fel newid tanwydd a dal, defnyddio a storio carbon, yn cael effaith drawsnewidiol ar allyriadau o ddiwedd y 2020au a thrwy gydol y 2030au.

Wrth gefn y newid hwn bydd cydweithio â chlystyrau diwydiannol, rhwydwaith ynni wedi'i ddatgarboneiddio gyda gwell seilwaith grid a mynediad at gyllid ar draws y DU i roi cynlluniau datgarboneiddio ar waith.

Yn ôl asesiad y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd, mae tua 60% o'r newidiadau sydd eu hangen yng Nghymru i sicrhau llwybr at sero net erbyn 2050 yn dod o dan bwerau sydd wedi'u cadw'n ôl i San Steffan gan fwyaf. Mae gan Lywodraeth y DU gyfrifoldeb i gyflawni'n briodol ar gyfer Cymru, gan na all y DU gyrraedd ei thargedau sero net heb weithredu yng Nghymru. Ar y llaw arall, ni all Cymru gyrraedd sero net heb i Lywodraeth y DU chwarae ei rhan yn deg.

Mae heriau pellach yn bodoli o ran yr opsiynau technoleg sydd ar gael sy'n helpu i ddatgarboneiddio'r diwydiant dur. Mae'r rhain yn cynnwys Dal a Storio Carbon neu newid tanwydd i hwyluso proses o gynhyrchu dur sy'n allyrru llai o garbon. Mae cost ariannol sylweddol ynghlwm wrth yr holl opsiynau, ac mae gan Tata Steel gynlluniau datgarboneiddio manwl ar gyfer eu gweithrediadau dur a haearn integredig ym Mhort Talbot. Mae'r rhain ar stop ar hyn o bryd, wrth i'r trafodaethau barhau â Llywodraeth y DU ar becyn posibl o gymorth ariannol sy'n angenrheidiol yn ôl y cwmni er mwyn iddyn nhw allu gwneud y newid.

Byddai diffyg cymorth gan Lywodraeth y DU yn arwain at risg o golli un o blith dim ond dau safle cynhyrchu dur sylfaenol yn y DU. Byddai hyn, yn ei dro, yn cael effaith niweidiol sylweddol ar gymunedau lleol ac ar gadwyn gwerth dur y DU drwyddi draw. Rydym yn dal i ymgysylltu'n rheolaidd ag uwch swyddogion gweithredol Tata Steel UK a Llywodraeth y DU ar hyn er mwyn helpu i sicrhau canlyniad cadarnhaol i'r sector dur yng Nghymru.

Bydd Diwydiant Sero Net Cymru yn helpu clystyrau diwydiannol Cymru gyda'u taith i gyrraedd sero net. Bydd Diwydiant Sero Net Cymru yn gweithio gyda'i sefydliadau sy'n aelodau i ddatblygu llwybrau sero net ar gyfer diwydiant yng Nghymru, ac i helpu gyda'r gwaith o gyd-drefnu datblygiadau seilwaith rhanbarthol er mwyn gallu newid i ddyfodol carbon isel. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu cynigion a fydd yn cyfrannu at waith Llywodraeth y DU ar ddulliau heblaw am biblinellau o gludo CO2. Gallai hyn fod yn hanfodol i ddatgarboneiddio diwydiant a chynhyrchu pŵer yn Ne Cymru. Nid yw'n eglur ar hyn o bryd sut bydd modelau busnes Llywodraeth y DU yn cefnogi dulliau heblaw am biblinellau o gludo CO2.

Yng Ngogledd Cymru, rydym yn gweithio gyda phartneriaid rhanbarthol i ystyried opsiynau i helpu i gyflymu'r gwaith o gyflwyno seilwaith hydrogen Gogledd Cymru, sy'n cynnwys cynlluniau peilot Hwb Hydrogen a Chludo Hydrogen yn Sir y Fflint ac Ynys Môn. Yn 2021, cyhoeddodd Llywodraeth y DU fod HyNet wedi cael ei ddewis fel un o ddau Glwstwr Diwydiannol y DU, o dan ei menter Trac-1 ar gyfer Proses Pennu Dilyniant o Glystyrau Dal, Defnyddio a Storio Carbon. Mae camau cychwynnol y prosiect yn canolbwyntio ar gynhyrchu hydrogen yng Ngogledd-orllewin Lloegr ac ar adeiladu seilwaith Dal, Defnyddio a Storio Carbon, gan gynnwys piblinellau CO2 drwy Ogledd Cymru at safleoedd storio alltraeth mewn meysydd olew a nwy wedi'u haddasu, sy'n cael eu gweithredu gan Eni UK ym Mae Lerpwl. Mae'r cam ehangu yn bwriadu cynnwys piblinellau hydrogen i Gei Connah ar gyfer prynwyr diwydiannol yng Ngogledd Cymru.

Sgiliau

Ym mis Chwefror 2023, lanswyd ein Cynllun Gweithredu Sgiliau Sero Net. Mae'r Cynllun yn gam cyntaf pwysig i ddeall rôl sgiliau o ran sicrhau pontio teg i sefyllfa sero net.

Mae'r her i gyflawni ein hymrwymiad sero net yn un enfawr, a bydd ein hanghenion sgiliau yn y dyfodol yn galw am ddull gweithredu cydweithredol ar draws yr economi gyfan. Wrth lunio'r cynllun buom yn gweithio ar draws y llywodraeth, gyda rhanddeiliaid allanol a phartneriaid allweddol i gael darlun o'r dirwedd sgiliau sero net yn erbyn yr wyth sector allyriadau sydd wedi'u hamlinellu yn Sero Net Cymru.

Mae ein huchelgeisiau sero net yn cynnwys dyfodol gwell, tecach a gwyrddach i bob un ohonom. Mae sgiliau yn alluogydd allweddol i gyflawni'r uchelgeisiau hyn, gan sicrhau bod y broses o drawsnewid yn deg ac nad yw'r rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas yn cael eu llethu'n annheg gan gostau newid. Bydd y newidiadau sy'n cael eu sbarduno gan yr angen i ddatgarboneiddio ein heconomi yn effeithio ar ddiwydiannau, sectorau'r gweithlu a grwpiau economaidd-gymdeithasol mewn gwahanol ffyrdd; gan ddibynnu ar y llwybrau, y polisiau a'r camau gweithredu rydym ni'n eu dewis. Drwy ein Cynllun Gweithredu Sero Net, byddwn yn sicrhau nad yw'r cyfleoedd a ddaw yn sgil datgarboneiddio yn mynd yn heriau beichus, ac nad oes neb yn cael ei adael ar ôl.

Rydym eisiau gweithio mewn partneriaeth â'n rhanddeiliaid, gydag undebau a busnesau, i wella sgiliau ein gweithlu presennol, ond hefyd i ddenu a dal gafael ar weithlu'r dyfodol wrth i ni ddatblygu economi Cymru tuag at sero net. Mae hyn yn her allweddol. Hyd yn oed mewn diwydiannau parhaus, mae'r gofynion sgiliau yn newid wrth i dechnoleg ddatblygu. Bydd datgarboneiddio yn ddim ond un o'r ffactorau a fydd yn sbarduno creu swyddi newydd a'r newid yng ngofynion sgiliau'r swyddi sydd eisoes yn bodoli, dros y degawdau nesaf.

Mae'n debygol mai'r effeithiau mwyaf fydd y newidiadau i'r sgiliau ar gyfer y swyddi rydym ni'n eu gwneud ar hyn o bryd. Mae graddfa a natur y newidiadau hyn yn debygol o amrywio'n fawr. Byddwn yn defnyddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol fel yr egwyddor arweiniol wrth fynd ati i newid i sefyllfa sero net yng Nghymru. Bydd hyn yn ein galluogi i leihau'r effeithiau a hefyd, yn hollbwysig, i fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd y mae'n eu darparu i weithwyr a chymunedau yng Nghymru.

Cyn bo hir byddwn yn cynnal ymgynghoriad ar sgiliau sero net yn yr wyth sector allyriadau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu map sgiliau. Bydd y mapiau'n amlinellu cerrig milltir o ran cyfleoedd buddsoddi, newidiadau yn arferion y diwydiant sy'n cyd-fynd â lleihau carbon, technolegau newydd, datblygiadau, polisiau, gweithgareddau newid ac ati; yr holl ffactorau a fydd yn effeithio ar y sgiliau sydd eu hangen i gefnogi'r newidiadau allweddol hyn. Yn sgil y manylion hyn, bydd modd rhoi lle blaenllaw i gynlluniau a pholisiau sgiliau er mwyn ysgogi a chreu gweithlu'r dyfodol.

Ymchwil ac Arloesi

Mae Cymru wedi ymrwymo i gefnogi a datblygu ymchwil ac arloesi. Mae'r pwyslais cynyddol ar ymchwil, datblygu ac arloesi yn cael ei arwain gan y galw ac mae'n cyd-fynd ag anghenion diwydiannol, busnes a chymdeithasol Cymru.

Wrth i ni ddod at ddiwedd cyfres o raglenni SMART ERDF, sy'n dod i ben yn 2023, ac yn unol â'n Strategaeth Arloesi newydd, rydym yn cyflwyno dull newydd mwy hyblyg o gefnogi gweithgareddau arloesi mewn sefydliadau ar draws yr ecosystem – Cymorth Arloesi Hyblyg SMART (SMART FIS).

Bydd y cynllun newydd hwn yn sicrhau na fydd cymorth yn cael ei gyfyngu i fusnesau a sefydliadau ymchwil mwyach. Bydd yn agored i unrhyw sefydliad sy'n

dymuno ymgymryd ag ymchwil, datblygu ac arloesi a buddsoddi yn hynny, gan gynnwys y trydydd sector, awdurdodau lleol a byrddau iechyd.

Bydd y cymorth hwn yn cael ei werthuso'n gyson, ac yn cael ei fireinio yn unol â'r ymrwymïadau yn y strategaeth arloesi. Cynhelir lansiad swyddogol ar 8 Mehefin.

Strategaeth Arloesi

Mae ein strategaeth *Cymru'n arloesi*, a gyhoeddwyd ar 27 Chwefror, yn dangos y ffordd tuag at agwedd wahanol at arloesi. Mae'n mabwysiadu dull gweithredu sy'n seiliedig ar genhadaeth, gan flaenoriaethu gwaith trosi, hyrwyddo cydweithio amlddisgyblaethol, hyrwyddo arferion gorau a chyd-fynd â nodau ein Rhaglen Lywodraethu.

Mae'r strategaeth yn grymuso'r holl randdeiliaid i gydweithio tuag at nodau cyffredin ar gyfer arloesedd, ac i ddenu buddsoddiad ar gyfer arloesedd o ffynonellau allanol – Llywodraeth y DU yn bennaf – yn unol â'n hamcanion cyffredin.

Mae Cynllun Gweithredu yn cael ei ddatblygu, a fydd yn nodi nifer bach o nodau ym mhob maes cenhadaeth, y camau y byddwn yn eu cymryd gyda phartneriaid, mesurau a cherrig milltir tymor byr, tymor canolig a thymor hir.

Bydd yn ddogfen fyw, gyda digon o hyblygrwydd dros amser i ymateb i newidiadau yn y cyd-destun gwleidyddol ac economaidd, er mwyn dod o hyd i gyfleoedd gwahanol a gwell.

Cymorth i fusnesau

Busnes Cymru yw gwasanaeth cymorth busnes dwyieithog Llywodraeth Cymru, sy'n helpu microfusnesau a busnesau bach a chanolig yng Nghymru, gan gynnwys mentrau cymdeithasol, a darpar entrepreneuriaid o bob oed i gael gafael ar yr wybodaeth, y cyngor a'r gefnogaeth sydd eu hangen arnynt i ddechrau eu busnesau a'u datblygu.

Gan fod Llywodraeth y DU yn gwrthod gadael i Lywodraeth Cymru gael mynediad at gyllid sy'n cymryd lle cronfeydd yr UE drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin, mae hynny'n creu bwlch cyllid sylweddol ar gyfer gwasanaeth Busnes Cymru. I liniaru hyn, rydym yn buddsoddi £20.9m ychwanegol y flwyddyn o gyllid Llywodraeth Cymru hyd at fis Mawrth 2025 i lenwi'r bwlch ac ymestyn y gwasanaeth craidd y tu hwnt i ddiwedd cyllid yr UE yn 2023.

Er nad yw Llywodraeth Cymru wedi cael mynediad o gwbl at y Gronfa Ffyniant Gyffredin i gynnal cyllid ar gyfer cynlluniau busnes a chyflogadwyedd sydd ar waith ledled Cymru ac a oedd yn arfer cael eu hariannu gan yr UE, mae Llywodraeth y DU wedi brigdorri £101m o ddyraniad Cymru, sef £585m, i ariannu blaenoriaeth yr Adran Addysg i ddarparu rhaglen rhifedd i oedolion, sef Lluosi.

Cytundebau Masnach Awstralia a Seland Newydd

Mae Llywodraeth y DU, o dan y Ddeddf Masnach (Awstralia a Seland Newydd), wedi gwneud newidiadau deddfwriaethol i weithredu penodau Caffael y Llywodraeth yn y Cytundebau.

Mae is-ddeddfwriaeth, sef Rheoliadau Caffael Cyhoeddus (Cytundebau Masnach Ryngwladol) (Diwygio) (Cymru) 2023, wedi cael ei chyflwyno gan Lywodraeth Cymru o dan y Ddeddf Masnach (Awstralia a Seland Newydd), a fydd yn dod i rym ar 26 Mai. Bydd y Rheoliadau'n sicrhau y gall Cymru weithredu rhwymedigaethau caffael sydd wedi'u cynnwys yn y Cytundebau.

Mae'n bwysig pwysleisio nad Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am yr hyn a gytunwyd yn y cytundebau. Ein rôl ni mewn trafodaethau yw sicrhau bod Llywodraeth y DU yn deall ym mhle gall cytundebau greu cyfleoedd, risgiau neu heriau i Gymru.

Mae'r ddau gytundeb yn cynnwys cyfleoedd i Gymru; er enghraifft, mwy o hyblygrwydd i ddarparwyr gwasanaethau sy'n dymuno gweithredu yn Awstralia neu Seland Newydd, ond mae'r cyfleoedd hyn yn cael eu llesteirio gan risgiau posibl, fel cynnig mwy o fynediad i'r farchnad ar gyfer cynnyrch amaethyddol.

Mae llwyddiant unrhyw gytundeb masnach yn dibynnu ar sut bydd busnesau'n defnyddio'r telerau masnach newydd, ac mae Llywodraeth Cymru eisoes yn cynnig pob math o gymorth cynhwysfawr i fusnesau i ddatblygu masnach ryngwladol mewn marchnadoedd allweddol. Yn ddiweddar, cafodd Gweinidog yr Economi gyfarfod â'r Gweinidog Huddleston i ystyried sut gall gwaith Llywodraeth y DU i helpu busnesau sy'n allforio i Awstralia a Seland Newydd ategu ein gwaith ein hunain.

Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn ein hymrwymo i gyflwyno rhaglen uchelgeisiol ar gyfer cymorth allforio a hybu masnach drwy weithredu Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Allforio. Fel rhan o hyn, ym mis Mawrth, cyhoeddodd Gweinidog yr Economi fuddsoddiad o dros £4m i ddarparu pecyn cymorth o bwys i helpu busnesau Cymru i allforio'n fyd-eang.

Mae pob math o gymorth yn bosibl o ganlyniad i'r cyllid, ac mae'n amrywio o ysbrydoli busnesau i allforio; meithrin y gallu i allforio; helpu busnesau i ddod o hyd i gwsmeriaid tramor; a chael mynediad at farchnadoedd tramor, gan gynnwys y rheini lle cytunwyd ar Gytundebau Masnach Rydd.

Mae hyn yn cynnwys camau gweithredu i helpu busnesau i baratoi at unrhyw gyfleoedd a ddaw yn sgil cytundebau masnach rydd newydd ac i fanteisio i'r eithaf arnynt, gan gynnwys, er enghraifft, drwy gymorth a chynghor pwrpasol 'ar lawr gwlad' drwy ein tîm o Gynghorwyr Masnach Ryngwladol, sy'n gweithio ledled Cymru; rhaglen o weminarau ar bynciau a marchnadoedd allforio penodol; a theithiau masnach i farchnadoedd allweddol (gan gynnwys, ymysg eraill, taith fasnach i Awstralia yng ngwanwyn 2024).

Ffiniau a Buddsoddiadau Rhanbarthol

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU y Model Gweithredu Targed drafft ar 5 Ebrill, a gytunwyd gennym ni. Mae o fudd i ni gael dull gweithredu cydlynol ar gyfer ein ffiniau

ar draws Prydain Fawr. Mae'r Model Gweithredu Targed drafft wedi bod yn destun ymgynghoriad, a bydd y model terfynol yn cael ei gyhoeddi ym mis Mehefin.

Nes ein bod ni i gyd yn deall goblygiadau Fframwaith Windsor a nes bod gennym gynigion am drefn ymarferol ar gyfer nwyddau sy'n dod o ynys Iwerddon i Gymru, mae'n anodd iawn gwneud penderfyniadau ar drefniadau ymarferol i reoli ffiniau ym mhorthladdoedd Cymru.

Mae'n hanfodol bod gennym reolau clir a gorfodadwy ar gyfer nwyddau sy'n dod o ynys Iwerddon i Brydain Fawr. Heb hynny, ni fydd yr awdurdodau na'r masnachwyr yn gwybod digon i allu paratoi at weithredu'r archwiliadau hyn yn llyfn.

Rydym yn benderfynol o roi rhybudd rhesymol i fusnesau baratoi ar gyfer archwiliadau ffisegol llawn unwaith y bydd gennym y rheolau.

Mae Swyddfa Cabinet Llywodraeth y DU wedi arwain adolygiad o Safle Rheoli Ffiniau arfaethedig Caergybi, gyda'r bwriad o ystyried maint a chost.

Ar ôl ystyried yr opsiynau, cytunwyd i fwrw ymlaen â chynlluniau ar Blot 9 Parc Cybi, gyda chyfleuster llai a fydd yn gwneud mwy o ddefnydd o fannau a rennir a threfniadau glanhau mwy dwys. Mae'r cynllun wedi cael ei adolygu'n feirniadol er mwyn lleihau gwaith ychwanegol – er enghraifft osgoi tir gwael, a gwneud yn fawr o adeiladwaith blaenorol fel yr ardal aros bresennol i gerbydau nwyddau trwm.

Mae angen ffurfioli'r gwaith ailddylunio er mwyn gallu cytuno, prasio a dechrau ar y gwaith adeiladu o fis Medi ymlaen.

Yn Sir Benfro, mae'r gweithgarwch wedi canolbwyntio ar ddeall y trefniadau archwilio newydd a cheisio defnyddio dull cyson i leihau ôl troed adeiladau yn sgil llai o archwiliadau. Mae cyfleoedd cyflawni yn y porthladd (on-port delivery) yn bosibl, a dylid eu datblygu mewn partneriaeth wrth i achosion busnes gael eu datblygu ochr yn ochr â'i gilydd.

Porthladdoedd Rhydd

Mae'r Rhaglen Porthladd Rhydd yng Nghymru yn gyfle i fanteisio ar botensial economaidd helaeth Cymru. Rhaid i Borthladd Rhydd yng Nghymru weithredu o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac ymrwymadau sero net Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Mae'r Rhaglen yn cynnwys ein polisiau ar waith teg a phartneriaeth gymdeithasol i sicrhau bod gweithwyr yn cael eu gwobrwyo, eu clywed a'u cynrychioli'n deg, er mwyn iddyn nhw allu symud ymlaen mewn amgylchedd gwaith diogel, iach a chynhwysol a sicrhau bod eu hawliau'n cael eu parchu.

Mae Porthladdoedd Rhydd yn ardaloedd arbennig o fewn ffiniau'r DU lle mae rheoliadau economaidd gwahanol yn berthnasol. Drwy fuddsoddi mewn safleoedd penodol sy'n elwa o gynlluniau tollau a threth, mae Porthladdoedd Rhydd yn bwriadu creu miloedd o swyddi o ansawdd uchel mewn rhai o'n cymunedau mwyaf difreintiedig. Mae'r safleoedd hyn wedi cael eu dewis yn ofalus ar sail eu haddasrwydd

i gael eu datblygu gan awdurdodau lleol a phartneriaid preifat allweddol ac maen nhw o fewn ffin allanol, sy'n cynrychioli'r lleoliad daearyddol lle mae manteision Porthladdoedd Rhydd yn cael eu targedu ac nid yw, ynndo'i hun, yn cyflwyno unrhyw dreth, tollau na statws arall arbennig.

Bydd amrywiaeth o gymelliadau treth ar gael i fusnesau cymwys mewn Porthladdoedd Rhydd. Bwriad y rhyddhadau treth hyn yw:

- sefydlu'r Porthladd Rhydd fel canolfan genedlaethol ar gyfer masnach a buddsoddiadau byd-eang ar draws yr economi.
- annog cymaint o fusnesau â phosibl i agor, ehangu a buddsoddi yn y Porthladdoedd Rhydd. Bydd hynny, yn ei dro, yn hybu'r broses o adfywio a chreu swyddi o ansawdd uchel.
- sbarduno arloesedd – creu marchnadoedd newydd ar gyfer cynnyrch a gwasanaethau'r DU, sy'n sbarduno'r broses o wella cynhyrchiant, a fydd yn dod â swyddi a buddsoddiad i ardaloedd Porthladd Rhydd.

Bydd Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Porthladdoedd Rhydd Celtaidd yn sbarduno twf a chyflogaeth yn eu hardaloedd. Gyda'i gilydd, gallai eu cynigion uchelgeisiol greu cynifer â 20,000 o swyddi newydd.

Roedd angen i gynigwyr hefyd egluro sut mae eu dewis o leoliad(au) ar gyfer safleoedd treth yn lleihau'r dadleoli o ardaloedd lleol ehangach, yn enwedig ardaloedd eraill o sydd dan anfantais economaidd.

Bydd Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Porthladdoedd Rhydd Celtaidd yn ganolfannau ar gyfer adfywio, arloesi a masnach fyd-eang, gan greu'r cyfle i ddenu dros £1 biliwn o fuddsoddiad a fydd o fudd nid yn unig i'w cymunedau cyfagos, ond i Gymru gyfan a gweddill y DU hefyd.

Mae'r ddau Borthladd Rhydd bellach wedi symud ymlaen i gam nesaf y broses, a bydd swyddogion o'r ddwy lywodraeth yn mynd ati'n awr i gynorthwyo'r Porthladdoedd Rhydd i fod yn weithredol. Bydd hyn yn cynnwys sefydlu trefniadau llywodraethu addas, datblygu achosion busnes amlinellol a llawn, ac os byddan nhw'n llwyddiannus – dynodi safle treth a thollau.

Bydd y cynigion llwyddiannus yn cael hyd at £26 miliwn yr un o fuddsoddiad cychwynnol, yn ogystal â phecynt o fuddion a allai gynnwys rhyddhad ardrethi annomestig a rhyddhad treth, cynlluniau wedi'u symleiddio, dynodiad safle tollau, a chymorth ehangach gan y llywodraeth ar gyfer masnachu, buddsoddi ac arloesi.

Mae'r cynnig Celtaidd yn bwriadu canolbwyntio ar dechnolegau carbon isel fel ffermydd arnofiol gwynt ar y môr (FLOW), hydrogen, dal, defnyddio a storio carbon (CCUS) a biodanwyddau i gefnogi'r broses o leihau allyriadau carbon yn gyflym.

Mae cynnig Ynys Môn yn bwriadu adeiladu ar y Rhaglen Ynys Ynni – gan ganolbwyntio ar brofi technoleg ynni'r Môr ar wely'r môr (llanw/Gwynt) ac ynni carbon isel.

Bydd y broses o ddatblygu'r Achosion Busnes Amlinellol yn rhoi rhagor o wybodaeth am sut bydd y cynigion hyn yn cael eu cyflawni.

Ni fydd safleoedd treth Porthladd Rhydd yn cael eu cymeradwyo nes bydd ei Achos Busnes Amlinellol wedi cael ei gymeradwyo, ac mae'r Llywodraeth yn cadw'r hawl i beidio â bwrw ymlaen i ddynodi safle treth posibl ar gyfer Porthladd Rhydd y mae'n credu nad yw'n bodloni'r meini prawf a nodwyd yn y Prosbectws Cynnig, nad yw'n cynrychioli gwerth da am arian, na defnydd gorau, effeithiol neu bosibl o bwerau'r safle treth.